

VRTEC.

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Uredil in založil

Ivan Tomšić,

učitelj z zlatim križcem za zasluge na c. kr. vadnici v Ljubljani.

Osemnajsti tečaj, 1888.

V Ljubljani.

Natisnila Klein in Kovač.

VRTEC.

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 12.

V Ljubljani, 1. decembra 1888.

Leto XVIII.

Cesar Franc Jožef I.

V PROSLAVO
 ŠTIRIDESETLETNICE SLAVNEGA VLADANJA
 NJEGA VELIČASTVA CESARJA
FRANCA JOŽEFA I.

v 2. dan decembra méseca 1888. leta.

Dvígni Avstrija se slávna,
 Dvígnite se vsi rodóvi!
 Čút, ki ga gojimo zdávna,
 Naj žarí v radosti nóvi.

Nihče zaostáti nóče,
 Kliče, kar srcé veléva:
 Žível Cesar! Žível Oče!
 Po cesarstvu vsem odméva.

Kdo našteje vse vrlíne,
 Ktere vénčajo Mu glávo?
 Teden, dan nobén ne mine
 Brez dejanja v dóma slávo.

Dobra dela so podpóra,
 Straža so Mu ob prestóli;
 Vse se Mu vpogníti móra,
 Ko vihár dívjá okóli.

Štírideset je let vladánja
 V morje večnosti vtonílo,
 A ne vtone čast! — oznánja
 Slavnih činov jo števílo.

Vsi prosímo Avstrijani
 Vsemogočnega Očeta:
 Bog Cesarja nam ohrani,
 Bog mu daj še mnoga leta!

Fr. Krek.

Njega Veličastvu
 našemu presvitlemu Cesarju
FRANCU JOŽEFU I.

v 2. dan decembra mēseca 1888. leta.

e oče družinski praznuje svoj god,
 Kakó pač raduje tu ž njim se ves ród!
 In tisoče, tisoče srčnih željá
 In tisoče, tisoče vročih prošnjá
 Kipí do nebá:

„Vesoljnega stvarstva premili vladár
 Naj čuval, naj hranil še mnoga bi leta
 Družini sirótnej skrbníka, očeta,
 Naj sreče bi zvezde nad njim se vžigále.
 In v stárosti sivej mu milo sijále
 Vsegdár, vsegdár!“

Družina nebrojna, sirótna smo mí,
 Nađ nami pa Cesar — naš oče bedí.

In Cesar, naš oče, vladár naš, gospod
 Praznuje prav letos poseben svoj god.

Vtonílo v neskončnost je štírideset lét,
 Kar vrlo On vlada prekrasni naš svét,
 Kar sili sovražnej s krepóstno rokó
 Nas ščiti in brani in čuva skrbnó!

In tega godú ne slavíli bi mí,
 Dné tega se ne veselíli bi mí,
 In ne pošiljali, bi tisoč željá
 In ne pošiljali bi tisoč prošnjá
 Tijá do nebá?

„Vesoljnega stvarstva premili vladár
 Naj čuval, naj hranil še mnoga bi leta
 Družini sirotnej skrbníka, očeta,
 Naj sreče bi zvezde nad njim se vžigále
 In v stárosti sivej mu milo sijále
 Vsegdár, vsegdár!“

O dà!
 Ko v srčnej radósti mu slavlje slavímo
 In v vérnej zvestóbi prosímo, molímo:
 „Nebés gospodár!
 Če vladal nas vrolo je štírideset let
 Premíli, predóbri naš Car —
 Čuj pač, kaj nam želja je svéta:
 Daj, pusti mu zrėti prekrásni naš svét^t
 In pusti mu zrėti pomladi procvét
 Še mnógaja, mnógaja leta!“

—m—

V SPOMIN

štíridesetletnice našega presvitlega cesarja.

(Pri šolskej veselici v Lotmerku v 15. dan septembra meseca t. l.
 deklamoval *Milan Kukovec*.)

Štírideset je let preteklo,
 Kar nam vladaš, mili cár;
 Štírideset vže let nas vodiš,
 Oče ljubi, naš vladár.

Dan in noč na nas Ti misliš,
 Dan in noč za nas skrbíš;
 Z nami nosiš vse nadloge,
 Z nami se Ti veselíš.

Mali smo še in preslabi,
 Puška nam pretežka je;
 V prsih pa nam močno bíje
 Sree zvésto le za Té.

Sini zvésti vsi smo Tvoji,
 Vségdar mi ostánemo;
 Kádar bomo čvrsti, močni,
 V boj za Tebe pójdemo.

Kakor skale bomo stali,
 Ko donèl bo bojni grom;
 Krí, življenje bomo dali
 Za cesarja, vero, dom!

Dánés molimo molitev,
 Ki prihaja od sreá:
 Bog ohráni mnoga leta
 Nam še **Franca Jožefa!**

Prijatelja — sovražnika.

rasni majnik pride in z njim vsakovrstno veselje prelube pomladi. Mehke sapice vejejo po brdih in dolih, raznašajoč prve cvetove. Tam pred hišo na klopi sedi stari Cvetič in njegovi vnuki. Pazno poslušajo na vsako starčevo besedo. Priporoča jim samó take stvari, ki jim ugajajo. Sim in tjà pride tudi mati pogledat, kaj otroci počnó, so-li pridni in ne delajo morda kakih sitnostij staremu očetu. In ko jih ded pohvali, vrne se mati zadovoljna v hišo. Zvon se začuje s stolpa. Milo in nekako tožno se razlegajo njegovi glasovi po dolini. Vsi prebivalci poznajo ta glas in pobožno moleč se priporočajo Materi Božjej in njenemu sinu, da bi vse dni preživeli v milosti božjej. Stari Cvetič se odkrije in moli z otroci. Odmolivši, voščijo si dober večer in zopet sédejo. Starega Cvetiča pa utopi glas zvonov v globoke misli. Vnuki mislijo, da je to znamenje kake povesti, ki se snuje v dedovej glavi. Ali motijo se. Predolgo tišino pretrga slednjič mali Peter: „Dedek, povejte nam kaj o vojski!“ Ded se mu žalostno nasméhne in pravi: „Kakó si uganil; ravno kar sem mislil na vojsko, v katerej sem bil pred 40. leti. To so bili čudni časi takrat. Glejte, naš cesar, ki goduje letos štiridesetletnico svojega slavnega vladanja, bil je takrat še čil mladenič. Minulo je ravno štirideset let, kar sem našega presvitlega cesarja prvič videl. Bilo je pri sv. Luciji na Laškem, kjer sem bil tist dan tudi ranjen. Zjutraj smo pričakovali pri sv. Luciji okrog vasi in ondotne cerkvice našega sovražnika. Dobro smo bili razpostavljeni. Slavni oče Radecki je bil poveljnik. Pri njem pa je bil nadvojvoda Franc Jožef, naš sedanji cesar. Imel je še le dobrih sedemnajst let. Pa kakó neustrašeno je stal potem v najhujšem ognju, ko so krogle vršele in bombe pokale! Res, zeló nas je navduševalo to pogumno vedenje mladega nadvojvode. Krogle so raznašale drevje, in veje pomešane s prstjó so pokrivale nadvojvodovo spremstvo. Nadvojvoda Albreht sam je bil v trenutji ves zastrt s samimi iveri in prstjó, ko je krogla raznesla v bližini neko drevo. Ko smo vojaki to videli, gnala nas je ljubezen za vladarsko rodovino in za lepo našo domovino v nav-

dušen boj. Pa tudi Lahi so se hrabro borili. Mej prvimi sem drl na sovraga. Bili smo se dolgo in junaško.

Ko podimo nekoliko pešcev pred seboj, občutim nekaj skelečega na desnej roki. Sablja mi mahoma odpade, in jaz se nezavesten zgrudim na tla. In ko bi mi ne bila poslala takrat božja pomoč rešitelja, pokopali bi me bili na tujej zemlji.“

Žalost se polastí mladih vnukov, ko čujejo te zadnje besede dobrega deda. Kako bi bilo žalostno brez deda, mislijo si. Kako radi bi videli rešitelja, kako bi ga ljubili, ko bi prišel k njim!

„Povejte nam kaj o svojej rešitvi in o rešitelju,“ prosijo otroci, katere je vidno zanimala dedova osoda. Zdajci pa stopi mati iz hiše in opomni otroke, da bi šli spat. Kako britko zadenejo te besede mladino! „Oh, ne še, ne še, mati! Ded nam bode povedal o svojej rešitvi v vojski. Potlej pojdemo takój spat.“ Ali mati se ne udá takó kmalu. „Dedek je truden in tudi nima časa, da bi vam vedno pripovedoval. Lahko vam pa tudi drugikrat to vašo željo izpolni.“ Ali glej! v veliko veselje otrokom potolaží dedek mater, rekoč: „Pusti jih, naj bodo še malo tú pri meni. Ker je minilo ravno štirideset let, kar sem bil ranjen, povem naj jim o svojej osodi. Pomolijo vsaj kak očenaš za mojega rešitelja.“ Otroci so torej smeli ostati pri dedu.

„Predno vam kaj povem o vojski na Laškem, razložiti vam moram, kako sem se seznanil s svojim rešiteljem.

Moj oče je bil bogat posestnik ne daleč od Gorice. Stanovali smo na samem. Stanovanje je bilo bolj podobno kakej graščini, kakor priprostej hiši. Okrog in okrog se je razširjal vrt. Na jednej strani se je začenal gozd, a na drugej se je razprostirala lepa dolina. Moj oče se nekoč seznanil z nekim plemenitnikom, ki je imel v Milanu svoje posestvo. Naša okolica mu je ugajala. Ker je imel sina, povabi ga moj oče, naj bi prišel o počitnicah k nam. Tujemu gospodu je bilo to všeč ter obljubi svojega sina poslati k nam takój prve počitnice.

Bilo je lepo poletje. Šola je bila končana. Brez skrbi sem letal okoli. Saj je najlepši čas življenja óni, ki ga človek prebije o počitnicah. Vrt in gozd, dom in polje, vse je bilo moje, povsod me je bilo videti. Nekega opóludne, ko pridem h kosilu, naznani mi oče, da dobim kmalu továriša. Kdo bi bil mogel bolj vesel biti te novice, kakor sem je bil jaz. Delal sem si načrte, kako sí bova krajšala čas, kako bova skakala, letala po gozdu in vrtu, lovila metulje in se vozila po ribniku.

Določeni dan pride. Moj tovariš Milko nas obišče. Kmalu se sprijazniva in še jedenkrat skupaj ponoviva načrte najinih razveseljevanj in iger. Kdo bi se ne veselil tega Milka? Lep obrazek, črni lasje in bister, prikupljiv pogled so ga takój pridobili záme. Postala sva si prava prijatelja. Spala sva v jednej sobi. Kdor se je prej zbudil, prišel je drugega dramit. Pogosto sva vstala, ko so še vsi po hiši spali. Rekel nama seveda nihče nič ni, saj so vsi vedeli, da se nama ne more nič hudega zgoditi, če sva tudi brez nadzorstva. Dnevi so nama hitro potekali in vsak večer sva žalostna zrla v zahajajoče solnce. Še bi se rada veselila njegovega svita. Solnce pa je tonilo in zatonilo ne oziraje se na najine prošnje, naj bi še nekoliko počakalo. Časi sva še dolgo sedela skupaj na vrtu. Pela sva znane pesence. Luna je naju večkrat gledala z neba in zdelo se je nama kakor bi se nama smijala. Oče naju pokliče in spat je bilo treba iti. Lepi dnevi so nama tekli urno kakor valovi.“

Nekega dne popóldne se voziva po ribniku. Solnce je odsevalo v zelenkastej vodi. Lehak čolnič plava po gladkej površini. Milko me vzdrami iz premišljevanja. „Idiva metulje lovit; solnce sije gorkó, lahko katerrega ujameva.“ To rekši, porine veslo v vodó in precej sva pri kraji. Z mrežicama oborožena stopava skozi gozd na travnik. Milkov svét je bil dober. Vender mu jaz nisem pritegnil toliko iz prepričanja, kolikor iz ljubezni, ki me je vezala z njím. Vozil sem se namreč silno rad po ribniku. Milko pa je bil prehitер v svojem vedenji. Ni mogel dolgo jedne in iste stvari opravljati. Vedno si je izmislil kaj novega. Na travniku je vse polno metuljev plavalo od cvetice na cvetico. Oba sva bila dobra lovca. Mnogo sva jih nalovila. Vže se vračava s plenom proti domu. Kar se dvigne ob meji vrta krasen metulj, kakeršnega še nisem videl nikoli. Dolgo kroži v višini. Naposled se spusti navzdol in sede na črešnjevo deblo.

Ves vesel, da je tako blizu, grem proti drevesu. Bil sem namreč bliže, kakor Milko. Vže ga mislim z mrežico pokriti, kar priskoči Milko in udari z mrežico po njem. Metulj se dvigne in plašen odletí. Jeza me zgrabi. Srdito pogledam Milka. Milko pa se mi rôga in očita nerodnost. Beseda prinese besedo, in spreva se.

Kako lepo je vzhajalo solnce zjutraj! In zdaj se mi je zdelo življenje dolgočasno in žalostno. Ves dan je bil pust in prazen. Želel sem si, da bi Milka raje ne bilo k nam, da bi se šola pričela. Prej sva vedno bila skupaj, danes vsak za-sé. Pogovora zvečer ni bilo, petja tudi ne. Vse je umolknilo. Kaj, ko bi oče vedel o najinem prepiru? Izvestno mu ne bi bilo všeč. Bal sem se očeta. Ko pridem

domóv, naznani mi dekla, da je oče otišel iz doma in se vrne še-le drugi dan proti večeru. Všeč mi je bil deklin odgovor.

Večerjala sva tiho, še molila nisva skupaj, ampak vsak za-sé. Po večerji se zgubiva, da se ne snideva. Pozno, ko je bilo treba iti spat, prideva v spalnico. Brez da bi bila kaj govorila, vleževa se. Luč ugasne. Zaspati nisem mogel. Sam ne vem, kaj se je v meni godilo. Jézica, ki se je v meni kuhala, in žalost, da je Milko name hud, da me znabiti nikdar ni ljubil, vrstili sta se v meni. Bolje ko premišlujem, bolje sem žalosten. Kako majhen vzrok in taka stvar! Spomnim se Kristovega nauka, naj solnce ne zaide, predno se nisi spraval s svojim protivnikom. Hudo, silno hudo mi je bilo. Sram me je bilo, da nisem bil miren. A zdaj je vže prepozno. Kaj storiti? „Začel je tvoj tovariš,“ oglasi se mi glas v srci. A on je tvoj gost, odpustiti bi mu moral. Oh, da bi nikdar tega ne bilo! Začnem moliti! Ko pa pridem v očenaši do prošnje: „Odpusti nam naše dolge, kakor mi odpuščamo svojim dolžnikom,“ zastane mi sapa. Tedaj, tudi Bog me ne ljubi več, ker sem bil tak, ker nisem prijatelju odpustil? Solzé se mi vlijó. Z rjuho je brišem. Sklenem spraviti se z Milkom prihodnje jutro, misleč, da zdaj vže spi.

Takísto, kakor meni, goditi se je moralo tudi Milku. Dolgo se niti ganil ni. Polagoma postane nemiren. Vzdihe čujem. Luna prisije skozi oblake in v najino spalnico. Milka vidim, kako si briše solzé in sloneč proti meni gleda. Zatisnem si oči, da bi se ne izdal, ker sem ga videl. V tem trenutku zaslišim stopinje k mojej postelji in — Milko me prime za roko. V solzah me prosi odpuščanja; naj mu ne zamerim, če me je razžalil. Težko je govoril. Čutil sem, da se premaguje. A njegovo dobro srcé premaga vse zapreke, vse skušnjave. Ko me takó prosi in mi desnico stiska, bilo mi je zeló hudo pri srci. Sam sem ga mislil prositi odpuščanja, a on me je prehitel. Primem ga za roko in v solzah pripovedujem, da sem jaz ravno tako nameraval. Dolgo še govoriva in si obljubiva, da se nikdar več ne spreva, temveč ostaneva si vedno prijatelja. Pri slovesu se poljubiva. Zdaj mi je bilo laže. Da je le konec tega stanja, vzdihnem. Boga zahvalim, da je izpolnil mojo željo. Lehko sem zdajmolil. V sladke sanje me zaziblje sén.

Drugo jutro me zbudi Milko na vse zgodaj. „Prosim te, vstani takój, pojdeva k maši in poprosiva za to, kar sva sinoči sklenila. Kdo je bil hitrejši na nogah kot jaz! Kmalu potem korakava proti cerkvi. Pred oltar svetega Alojzija poklekneva in moliva. Gotovo je bil naju vesel sv. Alojzij, ko sva se z vso pobožnostjo nedolžnega srcá priporočevala njegovemu varstvu.

Z lehkim srcem se vrneva domóv.

Dolgo niso več trajale počitnice. Z žalostjo sem pričakoval začetka šolskega teta. Moj tovariš Milko je moral oditi. Šel je, a drugo leto se zopet vrnil. Mej letom sva si pogosto dopisovala. Na Laškem so se pa pričeli hudi časi. Ljudstvo si je hotelo pridobiti svojo vlado. Pisma od Milka so zastajala in naposled popolnem prenehala. V dolgej vrsti let sem pozabil nanj.

Šole sem dovršil, ko se je pričela viharna dóba za naše cesarstvo. V Italiji je vršelo. Lahí so se hoteli združiti. Z uporniki se je zvezal sardinski kralj, Karol Albert. V začetku marca meseca 1848 l. se je pričela ustaja po laških mestih. Maršal Radecki je vse slutil. Poročila pošlje na Dunaj. Ukazi se razglasé.

Radecki je stal z majhno vojno v Milanu nasproti številnej vojski sovražnikov. V Avstriji so bili v silnej zadregi. Povsod se je širil upor. Vojakov je bilo treba. Poklican sem bil tudi jaz pod zastavo. Žalosten zapustim dom, katerega morda nikoli več ne vidim. Bujna pomlad se prične. Prijetno je bilo potovanje v Italijo. Ni bilo preveč vročine. Pomladne sapice so prijeto pihljale. Vse nas je oživljalo, kakor bi se pričelo novo življenje. In marsikdo, ki je vesel probujenja lepe narave, morda ne doživi več poletja. V hladnej gomi li bode pričakoval druge lepše pomladi, ki ne mine nikoli več!

Vsak dan smo se vadili v orožji. Ker sem bil sicer izobražen in tudi orožja nekoliko vajen, napredoval sem hitro.

Zvemo, da se kmalu uname boj. Pripravljeno je vse. Zvečer v 5. dan meseca maja počivam sam za-sé pod drevesom in zré m po dolini, ki se razgrinja pod menoj. Vojaki se pripravljajo za prihodnji dan. Nekateri se razveseljujejo s šalami in dovtipi, a drugi pevajo narodne pesni. Od nekdanj mi je bilo petje všeč in rad sem sam pel ali pa tudi samó poslušal. Takega učinka pa ni imelo náme nikdar, kakor óni večer. Tožni glasovi vzbudé tudi v meni žalostne misli in čustva. Mislim na dom, na roditelje in na prihodnji dan, ki mi lahko prinese smrt. Zvezde so se lesketale kakor bi me pozdravljale. Mislim si, saj je mogoče, da bivam jutri vže tam gori. Ti neizmerni svetovi, ki plavajo v neznanej mi daljavi, ostanejo vedno jednaki, vendar izpreminajo svoj tek. Vsako leto je vidimo na istem prostoru, in mi — ginemo. Danes smo, a jutri nas vže sprejme mrzla zemlja v svoje naročje. Kakor rósa na vejici smo. Vejica se strese in mi odpademo. V naše življenje pa nam sije zmiraj prenovljena in vendar vedno stalna zvezda, ki nas krepča in bodri — sveta vera. V polnem srci se je našel prostor za molitev.

Drugo jutro smo bili zgodaj na nogah. Pripravljeni smo morali biti na sovražnika. Mogočna vrsta nas je bilo. Okolo vasi sv. Lucije smo bili postavljeni, in stranski krili sta segali do „Croce-Binca“ in „Tomba.“

Okolo devetih se prične boj, v katerem sem jaz ranjen obležal. Ko se prebudim, slišim še vedno grmenje topov in bojni hrup. Odprem oči. Nekoliko od drugih vojakov, ki so pali z menój, ležal sem na tleh. Pri meni je klečal sovražniški častnik. Ko vidi, da odpiram oči, in da je še življenje v meni, razveseli se in me glasno kliče. V prijaznih od solz mokrih očéh, spoznam svojega nekdanjega prijatelja Milka. Ko se nekoliko boljé zavém, vprašam ga o vojski, kako je stalo, koliko časa traja vže boj. Pové mi, da še-le jedno uro, da še-le pol ure ležim. Videl me je, ko sem padel in spoznal. Ker bi pa moral poginiti v silnej gnječi pod konjskimi kopiti, odnesel me je na stran, kjer je várnejši kraj za mene. Spoznavši zvestega prijatelja, stisnem mu hvaležno roko. Prosim ga, naj se vrne k svojim, sicer ga naši kot ujetnika ujemó. Moja prošnja vender ni izdala nič.

„Ne ločim se od tebe, če moram tudi umreti,“ reče mi: „Kar sem ti nekđaj obljubil na tvojem domu, hočem držati in izpolniti. Če me ujamejo, streči ti hočem, da okrevaš tem preje.“

Ganila me je továriševa zvestoba. Hitro mi na to začne rane izpirati in obvezovati. Meni je postajalo zopet slabeje. Kmalu padem v nezavest.

Prebudim se novič. Temno je okolo mene. Môtna luč razsvetljuje veliko sobano. Ozrém se in zapazim, da nas je več ranjencev v njej. Nekateri v sanjah ali pa tudi bedè glasno stokajo. Blizu moje postelje ugledam vojaka, ki je bil najbrže postavljen nam v varstvo in postrežbo. Vprašam ga, kje sem. Tiho mi pripoveduje, da sem v pristavi, katero so porabili za ranjence. Opominja me, naj mirujem in skušam zaspati, da mi prej odleže. Ali s spanjem ni bilo nič. Ves trud, vse prizadevanje je bilo zamán. Zdaj še-le se spomnim na prijatelja in na dogodek na bojišči. Vedno jasneje se mi vrivajo slike.

„Bog vé, kaj se je z Milkom zgodilo? Ta misel mi ne da mirú. „Prosim vas,“ ogovorim páznika, „povejte mi, ne veste-li kaj o mojem prijatelji, častniku nasprotne stranke, ki je bil na bojišči pri meni?“

„Bodete vže zvedeli, zdaj ni čas zato,“ odreže se na kratko in se obrne. Misлил je, da ga ne vprašam več. Ali motil se je.

Rotim in prosim ga še dalje, naj mi pové, je-li še živ, ali ujet, ali se je vrnil k svojim.

Ko vidi, da me ne more utolažiti, pravi: „Nič hudega se mu ni pripetilo. Pri vas je bil po boji in se ni hotel odmakniti. Ko smo vas semkaj pripeljali, vzeli so ga naši kot ujetnika s seboj.“

Vedel sem dovolj —

Mesec dni potem sem bil zopet zdrav in za novo bojevanje sposoben. Pošljejo me naravnost na Avstrijsko, da se borim zopet proti ustajnikom na Ogrskem.

O Milku pa v Italiji nisem zvedel ničesar, ker so se vedno čete menjavale in kraje izpreminjale. Ko se vrnem v mirnem času domov, zvem po dolgotrajnem popraševanju, da je bil izpuščen od našincev in da je pozneje hrabro boréč se, padel v junaškej borbi.

Tako se mu nisem mogel zahvaliti za rešitev svojega življenja, a vender pozabil ga nisem nikoli. Kako tolažilno je za nas, da moremo z molitvijo pomagati ónim, ki so se ločili od nas. Pogosto prosim večnega Boga, naj mu odpusti, če ga je kdaj razžalil, saj je bil tako dober človek. Molite pa tudi vi zanj, da se veseli pri Bogu.“

Končal je ded svojo zgodbo pripovedovati.

Zvezde so sijale kakor tedaj v Italiji in fantje so prepevali v daljavi, da so se njih tožni glasovi čuli na klop pred hišo.

Domišljija prestavi mlade vnuke v óne čase in kraje, o katerih jim je pripovedoval ded. Lahno vzdihnejo, ko se zavedó, da so na klopici domá pred hišo. Brez odlašanja slušajo mater, ki jih vabi drugič v hišo.

Branimir.

Sv. Miklavža darovi.

Mo vam je bilo veselje na sv. Miklavža dan zjutraj! Komaj se dan zazná, vže pritečeta Mika in Dragotinček k gospej Miroslavi pripovedovat, kaj jima je prinesel sv. Miklavž. Bila sta pa tudi radovedna, če se je sv. Miklavž spomnil Zorke in Ivanke pri gospej Miroslavi. Samega veselja pozabila sta celó gospej Miroslavi roko poljubiti in jej voščiti „dobro jutro.“ Milica v sobo stopivši, takój je začela pripovedovati:

„Oj ti ne veš, ti ne veš, Zorka, Ivanka, kaj sem jaz dobila od sv. Miklavža! Krasno košarico polno najlepših, kakor čisto zlato

rumenih jabolk, hrušek, orehov, rožičev, sladkorja vsake vrste, in kar je še najlepše, oj tako zálo, prezalo zibelko in puničko v njej!“

„A jaz, jaz“ . . . jecljal je Dragotinček ves iz sebe: „jabolk, hrušek, orehov, rožičev, sladkorkja, vse tako kakor sestra Milka, a vrhu tega še — konjiča, sabljico in puško! Oj kako sem vesel!“

„Kako je pa vaju sv. Miklavž obdaroval? Ali je vama tudi kaj prinesel, Zorka, Ivanka?“

In Zorka začne pripovedovati: „Prinesel je nama ravno takih stvari kakor vama, puničko, vsakej po jedno krasno knjigo s podobami, in še nekaj, še nekaj, kar pa vidva nikakor ne uganeta!“

„Uganita!“ pristavila je smeje se Ivanka.

„Jaz vem!“ dejal je naglo Dragotinček — „vsakej lepo novo obleko!“

„Ne boš!“ nasméhnili sta se mu mladi sosedici.

„Kaj pa? — Vsakej gorko obuvalce za zimo!“ poskusila je uganiti Milka.

„Tudi nè, tudi nè!“ zanikala je Zorka. A Ivanki je vže tako zelo migal jeziček —

„Pojdita z nama v stransko sobo in videla bota,“ pristavila je prva. „Hôpsa! le hitro!“

Zorka je zletela naprej, Dragotinček za njo, a Milko je prijela Ivanka za roko, pridržala jo in jej tiho pošepetala na ušesce: „Veš kaj? Táko gledališče kakor je ima sodnikov Stankec!“

„Ali res?“ zasôpla je Milka. „Oj —“ in stekli sta za Zorko in Dragotinčkom.

„Zdaj vidita!“ hitela je Zorka, ko so bili vsi štirje skupaj. Gledališče, novo, lepo gledališče, še lepše nego je ima sodnikov Stankec!“

„Oj jejmina pa res!“ šepetala sta sosedova iznenádeno.

„In kaj se vse vidi v njem!“

„Kaj pa?“

„Postojta, pokažem vama!“

„Pusti, naj pokažem jaz, Zorka!“ prosi Ivanka.

„Nè, Ivanka, kazala bodem jaz, ki vse bolje vem, kako se morajo podobe ulagati in zopet vèn jemati in —“

„Nò, nò pa kaži ti!“

„Takój pričnem. Le séditi vsi lepo tjà na stole kakor bi bili res gledalci v gledališči. Le brž! No, zdaj se — pričnè!“

In pričelo se je.

„Oj jejmina!“ vzkliknila sta jednoglasno Milka in Dragotinček takój ob „prvem nastopu.“ „Kako je lepó! Ali res korakajo óni vojački tam notri ali se le takó vidi?“

„Res, res!“ pokimala je Zorka. „To je vse res!“

In Dragotinček je verojel.

Potem je pa bil še „drugi nastop in tretji⁵ in četrti“ .. vsak še mnogo lepši od prvega. — To so imeli nedolžni otroci veselje óno jutro na sv. Miklavža dan! Gospa Miroslava ozrla se je iz ve-

like sobe zdaj pa zdaj na ljubeče otroke in némo ste jej zašepetali ustni: „Oj srečni otroci! Za veseljem se vam vrstí veselje, za nado izpolnuje se vam nada, in ko se vam tudi to izpolni, porodé se vam v mladih sreih nove, še lepše nade . . .“

—m—

Razžaljena Mati Božja.

Žigec je bil dober otrok. Sovrstniki so ga radi imeli ter ž njim malo ne vsak dan igrali na dvorišči. A Žigec sam ni zahajal nikamor. Izgubil se je sicer časih po nevedoma, nu roditelja sta vselej vedela kam: nesel je cvetja Materi Božjej na Brvi. Tisto Mater Božjo z drobnim detetom v naročji je imenoval nedolžni Žigec svojo.

Ko je bil Žigec še nedoustno dete, ni smela mati mimo, da bi ne dvignila njega do svete podobe, katero je vselej lepo poljubil in pobožal. Tedaj pa sta pomolila skupaj „Zdrava si Marija.“ Žigecu se je vselej zdelo da Marija ž njima moli. Žigca je naučila moliti sama Mati Božja na Brvi!

Nekoliko odrasel zopet sam ni mogel mimo, da bi se ne bil vzpél do blažene Device, da bi je ne kitil z najlepšim cvetjem z vrta. Kdo drug je pač tam zid tako zdrgnil kakor Žigec, kdo pač nanosil si toliko kamenja, da bi se vzpenjal do svetega znamenja?

Ali tudi Marija je bila Žigecu dobra. Prizivala ga je k sebi in pustila, da je govoril z njenim svetim Detetom, ki se mu je vselej tako sladko nasmijalo, da ni mogel Žigec z lepa proč. Ponujal mu je celó jesti, pa ni hotelo, ker so mu bajè donesli angeljci in Žigca prehiteli.

Mati in oča sta vse to dobro vedela in se tiho veselila.

Nekega dne pride Žigec pozno iz šole.

Bil je tisti dan v šoli jako nemiren in razposajen in končno tudi — priprt!

„Kje si bil tako dolgo danes,“ vpraša ga mati, stopivšega v hišo.

Žigec se ni pomišljajl in gladko je odgovoril: „Gospodu županu sem nesel pismo očetovo.“ Očeta ni bilo domá, otišel je v Gorico, in ni slišal Žigca, ki je prvič — lagal!

Laž pa ne prinese nobene sreče.

Žigec séde, da bi jedel, ali jed mu danes ne diši. Strah ga je bilo, da bi mu mati ne brala laži z obraza, in da bi ga njegovi součenci ne izdali.

Po kosilu gre na vrt, nabere cvetja in zavije do znamenja Matere Božje na Brvi. Dospevši tjã, stopi na kamenje, a kamenje mu izpodrsne takó nerodno, da se je Žigec tega zelo ustrašil. Zopet zloži kamenje, dopnè se do podobe ali kako osupne! Marija ni gledala vanj in sv. Dete je povésilo oči k tlam. Žigec mu položi cvetja v ročico, a Dete je razsiplje po tleh. Danes ni hotelo cvetja.

Ves preplašen hiti Žigec domóv. Domá gre v spalnico, vrže se na stol in milo zajoče.

Tedáj pa vstopi skrbna mati.

„Kaj ti je Žigec? Zakaj jočeš? Ali ti je slabo?“

„Nè,“ odgovori Žigec glasno ihtèč se.

„Nu, kaj pa ti je, da jočeš?“

„Nesel sem cvetja na Brv, a Marija me danes še pogledala ni!“

„Zakaj meniš to?“

„Zato, ker sem danes lagal,“ ihtí se Žigec in joka.

„Komu si se lagal?“ vpraša ga mati.

„Zaprto sem bil danes v šoli in za to sem prišel pozno domóv.“

„A kdo te je naučil lagati?“ vpraša ga mati resno.

„Otroci so me naučili, kako vam naj povem,“ rekel je Žigec in se jokal.

„Ali pojdeš še ž njimi, ki te učijo lagati?“

„Nè, nikoli več ne bom; oj da bi le oča tega ne izvedeli.“

„Ne bodem mu povedala zdaj, ko si se prvič zlagal.“

A zdaj pojdi, naberi cvetja, da ga poneseva oba Materi Božjej in videl bodeš, da ti je Marija vse odpustila, tolaži ga mati.

Žigec si obriše solzé in gre na vrt po cvetja.

J. P.

Otročja pesenca.

Kadar déte neče spati, učkajo ga in mu pojó pésenco :

„Nínaj, nínaj, nančka,

Dete sladko spánčka!

Spánčkaj, spánčkaj srček moj,

Sladko sánjaj mi nocej.

Angelj te zazibal bo,

Pel ti rajsko pésenco,

Bo ti zlata krileca dal,

Pa se bodeš ž njim igral.

Spánčkaj, spánčkaj srček moj,

Saj bo ángeljček s tebój!

Nínaj, nínaj nančka

Dete sladko spánčka!

Janko Barlè.

Listje in cvetje.

Nove knjige in listi.

Ravnokar smo dobili v roke zalo knjigo pod naslovom:

* **Dr. Valentin Zarnikovih** zbranih spisov I. zvezek. Pri-povedni spisi. Uredil Ivan Že-leznikar. Založila in na svetlo dala „Narodna Tiskarna.“ V Ljubljani, 1888. 8°. 154 str. — Ta prva knjiga dr. Valentin Zarnikovih spisov ima naslednjo vsebino:

Životopis dr. Valentina Zarnika. — Ura bije, človeka pa ni! — Maščevanje usode. — Razni spisi: Iz državnega zbora. — Pisma slovenskega turista. — Pač bi želeli, da bi razumništvo slovensko mnogobrojno sezalo po tej prvi knjigi nepozabljivega nam dr. Valentina Zarnika, ki je bil vsemu slovenskemu občinstvu najbolj znana oseba. Želeti bi pa tudi bilo, da se njegovi spisi skoraj priobčijo v tako lične knjižici, kakor je prva, ki jo imamo v roki. A to je možno samo takrat, ako bode dovolj materialne podpore. Cena knjigi je 1 glđ., po pošti 5 kr. več.

Mladinski spisi.

* **Zlati orehi** slovenske mladini v spomin. Spisal Ivan Tomšič. I. zvezek. Drugi popravljani in predelani natis. S podobami. V Ljubljani. Natisnila in založila J. R. Miličeva tiskarna. 1888. 12°. 126 str. — To knjižico, ki je bila prvič natisnena 1866. l., izdala je Miličeva tiskarna drugič na svitlo v popravljenem in predelanem natisu. Odlikuje se ta drugi natis tudi z devetimi podobami, ki so prav primerne za našo nežno mladino. Knjižica se posebno priporoča za sv. Miklavža in božična darila; zatorej sezite po njej in naredite otrokom prijetno, nedolžno veselje! Cena broš. izvodu 35 kr., lepo vezanemu za darila 50 kr., po pošti po 5 kr. več.

* **Iskrice.** Zbirka pesnij in povestij. Spisal in slovenske mladini poklonil Janko Leban, učitelj v Avberu pri Sežani. I. zvezek. V Ljubljani. Založil pisatelj. — Tiskala „Katoliška Tiskarna“. 1888. 16°. 40 str. — Ta najnovejša knjižica je namenjena slovenskim otrokom v zabavo in pouk, ter ima' blag smoter: obujati v mladih sreih iskre prave ljubezni do Boga, cesarja, do milega jezika in naroda našega. Cena zvezku je 20 kr., po pošti 25 kr.

Rešitev smaragda in odgonetke ugank v 11. „Vrtčevem“ listu.

I. Rešitev smaragda:

E I n s p A i e l e r
J o v a N o v i č
N e z D r a v
S e R e t
P E č
J
p S J
D o V j E
d o s E j a L
b e r a Č e n j E
E i n s p e i e l e r

Prav so ga rešili: Gg. Jernej Rajar, nadučitelj v Šempasu; Emil Sinko v Središči; Alojzij in Janez Kraigher, učenca v Postojni; Rud. Andrejka, uč. v Ljubljani.

II. Odgonetke ugank: 1. Grobokop; 2. Berači; 3. Zvon; 4. Konjski; 5. Kadar jo ima; 6. S kurjim očesom; 7. Zabela; 8. Dobra vest; 9. Kdor samega sebe hvali; 10. Grablje.

 Denašnjemu listu je pri-dejano „Vabilo k naročbi.“

„Vrtce“ izhaja 1. dne vsacega meseca, in stoji za vse leto 2 glđ. 60 kr., za pol leta 1 glđ. 30 kr. Napis: Uredništvo „Vrtčevo“, mestni trg, št. 23 v Ljubljani (Laiabch).

Izdajatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič**. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.